

Voorwoord

DOOR CASEY CEP

Casey Cep schrijft de geautoriseerde biografie van Harper Lee. Ze werkt bij *The New Yorker* en is de auteur van *Furious Hours: Murder, Fraud, and the Last Trial of Harper Lee*. Ze is geboren en getogen in Maryland, waar ze met haar gezin woont.

Toen *To Kill a Mockingbird* in de zomer van 1960 verscheen, leek het uit het niets te zijn verzezen, als een Athena uit Alabama: een perfect gecomponeerde roman van een onbekende auteur uit het zuiden van de vs, zo te zien zonder voorbeeld of voorgangers. Op de een of andere manier slaagde het boek erin om tegelijk hyperactueel en tijdloos te zijn: het ging over de meest controversiële onderwerpen

uit die periode, van de burgerrechtenbeweging tot de seksuele revolutie, terwijl het ook eeuwige thema's aansneed, van het ontluikend moreel besef bij kinderen en de onvergankelijke liefde voor je familie tot de spanning tussen individu en maatschappij.

Maar er bestaat geen schrijver zonder invloeden en aspiraties: natuurlijk was Harper Lee ergens vandaan gekomen en had ze enorm hard gewerkt om iemand te worden. Haar oorsprong leek alleen maar zo mysterieus omdat ze niet graag over zichzelf praatte. Naarmate het succes van *To Kill a Mockingbird* groeide – het werd een bestseller en won toen een Pulitzer Prize; de verkoop steeg tot een miljoen, vervolgens tien miljoen en daarna veertig miljoen exemplaren – werd de stilte van de auteur opgevuld door een stroom theorieën en geruchten. In de jaren na de verschijning van het boek werd Lee's publieke imago bepaald door twee van haar geliefde personages: ze werd ofwel als de levende incarnatie van haar onstuimige, jongensachtige heldin Jean Louise Finch – bijgenaamd 'Scout' – gezien, ofwel, vanwege haar schijnbare teruggetrokkenheid, als een versie van die schimmige figuur Arthur 'Boo' Radley. Nu de auteur zelf geen antwoord gaf, overstegen de vragen over wie ze nu eigenlijk was en hoe ze schrijver was geworden het gebruikelijke biografische terrein en namen mythologische proporties aan.

Wat een opwindende ontdekking is dan ook deze tijdscapsule uit het begin van Lee's carrière: een verzameling

van enkele van haar vroegste korte verhalen, hier voor het eerst in druk, die inzicht geven in de manier waarop dat meisje uit de South Alabama Avenue zichzelf tot een bestsellerauteur maakte die generaties van lezers in de hele wereld betoverde. Die verhalen, de eerste acht teksten in dit boek, werden geschreven in de tien jaar voorafgaand aan *To Kill a Mockingbird*, na Lee's verhuizing naar New York in 1949. Ze bevatten personages en locaties die al snel wereldberoemd zouden worden. Ze onthullen ook een paar tegenstrijdigheden en conflicten waar Lee haar hele leven mee zou worstelen.

Nelle Harper Lee werd op 28 april 1926 geboren als jongste kind van Amasa Coleman Lee en Frances Cunningham Finch. Als nakomertje – ze was vijftien jaar jonger dan haar oudste broer – groeide ze op met het gevoel dat ze haar eigen kindertijd had in het stadje Monroeville, Alabama, zo'n honderdvijftig kilometer ten zuiden van Montgomery en wel honderd lichtjaren van Manhattan. Omdat haar broer en zussen zoveel ouder waren, zag ze hoe die een voor een de dromen van hun ouders waarmaakten: een respectabele juridische carrière aan haar vaders zijde voor haar zus Alice; heroïsche militaire dienst in de Tweede Wereldoorlog voor haar broer Edwin; een liefdevol huwelijk en een leven als huisvrouw voor haar zus Louise. Lange tijd leek het erop dat Lee de enige grote teleurstelling van het gezin zou zijn: één semester

voor haar afstuderen staakte ze haar rechtenstudie aan de Universiteit van Alabama om naar het beruchte noorden te vluchten. Nu ze geen meesterstitel behaalde, kon haar vader geen ‘s’ toevoegen aan het naambord van het familiekantoor. Maar al zou er nooit een *A.C. Lee and Daughters* komen en al werd Lee geen jurist, toch schiep ze uiteindelijk wel de meest bewonderde advocaat van Amerika.

Hoewel Lee nooit formeel les heeft gehad in creatief schrijven, bekwaamde ze zich gedurende haar jaren in Tuscaloosa in het schrijversvak. Ze had een vaste column in het studentenblad *The Crimson White* en schreef sketches voor het humoristische studentenblaadje *Rammer Jammer*, waarvan ze uiteindelijk hoofdredacteur werd. Toen al spatten haar brede nieuwsgierigheid en intellectuele kaliber van de pagina's, in een bespreking van recente Britse films, een parodie op Shakespeare, een persiflage van het secretariaatshoofd van de universiteit of een satirisch stuk over de plaatselijke krant waarvan haar vader eigenaar en hoofdredacteur was. Als haar naam boven een artikel stond, volgde er gegarandeerd iets wat net zo stekelig en oneerbiedig was als Nelle (zoals ze in die tijd genoemd werd) zelf. Lee, lid van vrouwensociëteit Chi Omega, die haar clubgenotes placht te corrigeren als ze een woord verkeerd uitspraken, droeg een spijkerbroek of bermuda in een tijd waarin vrouwen geacht werden een jurk te dragen, vloekte meer dan een scheepslading mariniers bij elkaar en choqueeerde ooit de hele campus door de jaarlijk-

se *homecoming parade* met een sigaar vanaf de motorkap van een auto bij te wonen.

Toen ze op haar drieëntwintigste naar New York verhuisde, kende Lee daar ongeveer één persoon, maar dat was dan ook iemand: Truman Capote, die een deel van zijn jeugdjaren naast haar had gewoond en die later als model zou dienen voor de kleine, eigenzinnige Charles Baker Harris, ofwel 'Dill' in haar roman. De twee schrijvers in de dop voelden zich, zoals Capote het later zou formuleren, 'aparte mensen', die jaren eerder dan hun leeftijdgenoten konden lezen en die met taal speelden zoals anderen met poppen of een voetbal. De twee sloten een verbond en schreven samen avonturen, sterke verhalen en verzen zoals ze die zelf zo graag lazen, van de Bobbsey Twins tot Beowulf en van de Rover Boys tot Rudyard Kipling, enthousiast tikkend op de typemachine die A.C. Lee aan zijn boekenverslindende jongste dochter had gegeven.

In plaats van te gaan studeren was Capote direct als loopjongen in dienst getreden bij *The New Yorker*. Een paar jaar later bemachtigde ook Lee een baantje bij de pers, zij het bij een veel minder bloemrijke uitgave: terwijl Capote hoofdredacteur Harold Ross choqueeerde door een cape te dragen en Robert Frosts irritatie wekte door een van zijn poëzievoordrachten te verstoren, moest Lee saaie conferentiekalenders en onderwijsnieuws corrigeren voor vakblad *The School Executive*, de maandelijkse uitgave van de American School Publishing Corporation. Uiteindelijk

gaf ze die kantoorbaan op voor ander werk, ditmaal als grondstewardess, minder literair maar in theorie glamoureuze. Zo kon de rest van haar leven in die tijd niet genoemd worden: buiten haar van-negen-tot-vijfbaan leefde ze op boterhammen met pindakaas terwijl ze verhalen schreef aan een bureau dat ze voor zichzelf had gemaakt van twee oude appelkratten en een deur die ze in de kelder van haar gebouw had gevonden.

Schrijvend op dat wiebelige oppervlak kreeg Lee geleidelijk aan een stevige hand. ‘Ik geloof echt dat mijn grootste talent in creatief schrijven ligt,’ schreef ze aan haar familie, vertrouwelijk en vol zelfvertrouwen, ‘en ik geloof ook dat ik ervan zal kunnen leven.’ Zoals veel aspirant-auteurs haalde ze haar stof aanvankelijk uit diezelfde familie en uit haar eigen jonge leven, en in de eerste drie verhalen van deze bloemlezing zien we diverse jonge vertelsters die de sociale mores, kleine vergrijpen en morele verwarring verkennen van wat Lee in een van haar latere verhalen zo mooi omschrijft als ‘het geheime genootschap van de kindertijd’. De thema’s van ‘De watertoren’, ‘De verrekijker’ en ‘De kartelschaar’, alle drie geschreven voor haar dertigste, zijn nauw begrensd – de goedkeuring van je ouders en de aanvaarding door je leeftijdgenoten – en ook de antagonisten zijn niet echt groots: docenten, broers en zussen, schoolpleinkliekjes.

De drie verhalen die daarop volgen, spelen zich daarentegen in New York af, met volwassen vertellers, en je

voelt hoe Lee auteurs als Salinger en Cheever probeert te evenaren. Toch laat dat verhalentrio – ‘Een kamer vol brokken’, ‘De kijkers en het bekekenen’ en ‘Is dit de show-business?’ – wel een verschuiving van anekdote naar plot zien. Ook experimenteert Lee hierin met verschillende vertelstemmen. De verhalen hebben de niet echt experimentele vorm van een tragikomische monoloog over een vriendin die aan de medicijnen had moeten, het luidruchtige commentaar van een bioscooppubliek van de Upper East Side en de gesprekjes van twee bijna-vreemden in het aristotelische theater van een stilstaande auto. Men is vaak verbaasd te horen dat Lee het grootste deel van haar leven in New York heeft gewoond, waar ze boeken leende bij de Society Library, exposities bezocht in het Frick Museum en de tocht naar Queens maakte om de Mets te zien spelen, en het heeft iets wonderlijks en subliems om onze grote chroniqueur van het kleinstedse leven als een soort zuidelijke Seinfeld te horen praten over de frustrerende zoektocht naar een parkeerplaats in Manhattan.

In deze vertellingen duiken er diverse personages op die rechtstreeks uit Lee’s eigen leven komen. Een ervan heeft Lee’s eigen bijnaam, Dody; andere zijn vernoemd naar haar broer en haar zussen, Edwin, Alice en Louise; sommige zijn ternauwernood of helemaal niet verhulde versies van haar vrienden, onder wie de latere burgemeester van Monroeville Anne Hines. Zelfs de toekomstige

vrouw van haar broer komt met naam en al voor: Sara Ann McCall, die als kleuter voor ham speelde in de gekostumeerde landbouwproductenparade die door Lee later gebruikt zou worden voor een cruciale scène aan het eind van *To Kill a Mockingbird*. Lee's oudste zus, Alice, bij de hele familie bekend als 'Bear', heet hier Doe, maar blijft ondanks die naamsverandering onmiddellijk herkenbaar: 'Ze hield van slechts drie dingen in deze wereld: de rechtsgeleerdheid en de rechtspraktijk, camelia's en de methodistische kerk,' aldus Lee.

Persoonsnamen zijn net zo'n zuidelijke specialiteit als de spreekwoordelijke gastvrijheid en de Lane Cake, en Lee had er een uitstekend oor voor; ze verzon ze met veel smaak, als ze ze niet jatte. In deze verhalen maken we kennis met het zittenblijvertje Eddie May Ousley, twee lagereschooljuffen die juffrouw Busey en juffrouw Turnipseed heten, en predikant QW Tatum – zonder puntjes na de initialen alstublieft – met zijn negen kinderen waarmee hij al bijna een minjan bij elkaar had: Haniel, Job, Habakkuk, Matrid, Jezebel, Mary, Emmanuel en een tweeling, Hosea en Hosannah.

De bekendste Harper Lee-naam duikt op in 'De kartelschaar', als we kennismaken met 'de kleine Jean Louie', een wildebras uit de derde klas van de lagere school die het nogal onhandig zonder haar *s* moet stellen. Voorlopig blijft het meer vertrouwde 'Louise' – de naam van Lee's

middelste zus – voorbehouden aan een ander personage, een meisje met de achternaam Finley: een in ongenade gevallen scholier in ‘De watertoren’, wier zwangerschap de hele zesde klas van afschuw vervult. In beide verhalen worstelen jonge vrouwen met de verwachtingen van hun vader, moeder en burens, al is de toon die Lee aanslaat eerder vrolijk dan zwaarmoedig, zoals bij deze miniatuur-zedenkomedies past. De vertelster van ‘De watertoren’ is het hele verhaal lang bang dat ze op het punt staat een kind te krijgen, omdat ze kort na haar eerste ongesteldheid een jongen heeft omhelsd die zijn broek open had. In ‘De kartelschaar’ wordt Jean Louie Finch, die zonder het te beseffen het verwachtingspatroon ten aanzien van het uiterlijk van meisjes doorbreekt, bestraft omdat ze de wilde haar-dos van een klasgenootje afknipt ondanks de bezwaren van de tirannieke, oudtestamentische vader van het kind.

In het laatste verhaal van deze bloemlezing is juffrouw Finch officieel ‘Jean Louise’ geworden, al is ze nog niet Scout. De mensen die Harper Lee het beste hebben gekend, roemen zonder uitzondering haar vlijmscherpe verstand, en een van de genoegens van dit laatste verhaal ligt erin die brille in volle glorie te zien schitteren op de pagina’s – een verhaal zo dik bezaaid met toespelingen dat de lezer niet eens geacht wordt ze te begrijpen. De titel, ‘Het land van eeuwig geluk’, komt uit een hymne, en een groot deel van de plot, die zo uit het werk van Trollope of Thackeray zou kunnen komen, gaat hilarisch genoeg over

kerkzang. Jean Louise, nu een volwassene, weet alles over minder beroemde anglicaanse theologen, heeft een bespottelijk starre mening over het juiste ritme van de doxologie en is fel gekant tegen elke inbreuk op de traditie. Zo klaagt ze half spottend: ‘Kennelijk vinden onze broeders in het noorden de activiteiten van het Hooggerechtshof niet genoeg: nu proberen ze ook nog onze kerkgezangen te veranderen.’

Lee vertelt grappig en indrukwekkend intelligent over de gelijktijdige troost en beklemming die je ervaart wanneer je als volwassene terugkeert naar het huis van je kindertijd – of naar wat dan ook van je kindertijd, zelfs de kerk. In de tijd waarin ze ‘Het land van eeuwig geluk’ schreef, had ze daar ruime ervaring mee, want ze was al heel vaak teruggekeerd. Twee jaar nadat ze in New York was gaan wonen, in de zomer van 1951, belde haar vader haar vanuit het Vaughan Memorial Hospital in Selma om haar te vertellen dat haar moeder de diagnose lever- en longkanker had gekregen. Nog voordat Lee ook maar een thuisreis kon boeken, belde A.C. opnieuw, ditmaal met het bericht dat Frances slechts een dag na de diagnose was overleden aan een hartaanval; het was alleen maar te danken aan de luchtvaartmaatschappij waar Lee nog altijd werkte dat ze op tijd thuis kon zijn voor de uitvaart.

Zes weken later werd dat eerste verschrikkelijke telefoontje gevolgd door een tweede, ditmaal om haar te vertellen dat haar dierbare broer Edwin, de inspiratiebron